

Saadi gegn Ítalíu

Dómur frá 28. febrúar 2008 – Yfirdeild

Mál nr. 37201/06

3. gr. Bann við pyndingum

Útlendingar. Brottvísun. Pyndingar og ómannúðleg meðferð.

1. Málsatvik

Kærandi, Nassim Saadi, er túnískur ríkisborgari, fæddur árið 1974 og búsettur á Ítalíu. Hann á átta ára gamlan son með þarlandri konu.

Ekki er ljóst hvenær kærandi kom til Ítalíu. Þó er vitað að hann kom þangað frá Frakklandi einhvern tíma á árunum 1996 til 1999. Árið 2001 fékk hann tímabundið dvalarleyfi á Ítalíu fram til október 2002 vegna fjölskylduadstæðna. Í sama mánuði og dvalarleyfi hans rann út var hann handtekinn og ákærður vegna gruns um aðild að alþjóðlegri hryðjuverkastarfsemi og að hann stæði að undirbúningi sprengjuárása í löndum utan Ítalíu auk gruns um skjalafals og vörslu þýfis. Í maí árið 2005 var hann sakfelldur fyrir umfangsmikla fölsunarstarfsemi, vörslu þýfis og glæpsamlegt samsæri. Hann var dæmdur til fjögurra og hálfis árs fangelsisvistar, en auk þess skyldi honum vísað úr landi eftir afplánun fangelsisdómsins. Í rökstuðningi sínum taldi dómstóllinn ekki fullnægjandi sannanir fyrir því að kærandi gæti hafa talist sekur um alþjóðlega hryðjuverkastarfsemi. Þótt gögn málsins bentu til þess að hann hefði aðhyllst íslamska bókstafstrú, varð ekki af þeim ráðið að hann hefði haft ásetning til að framkvæma eða skipuleggja ofbeldisverk í tengslum við trú sína. Bæði ákærvaldið og kærandi áfrýjuðu málinu. Málsmeðferð áfrýjunardómstólsins átti að hefjast í október árið 2007. Tveimur dögum eftir að dómur undirréttar gekk í máli kæranda, komst herréttur í Túnis að þeirri niðurstöðu að kærandi hefði gerst sekur um aðild að alþjóðlegum hryðjuverkasmátökum og hvatningu til hryðjuverka og dæmdi hann til 20 ára fangelsisvistar. Meðferð málsins og uppkvaðning dómsins í Túnis fór fram að kæranda fjarstöddum.

Þann 4. ágúst 2006 var kærandi leystur úr haldi á Ítalíu. Fjórum dögum síðar krafðist innanríkisráðuneytið þess að honum yrði vísað úr landi til Túnis. Kærandi óskaði þá eftir pólitísku hæli á Ítalíu, enda hefði hann verið dæmdur til fangelsisvistar í Túnis fyrir stjórnmálaskoðanir sínar að honum fjarverandi og óttaðist hann að verða látinn sæta pyndingum vegna stjórnmálaskoðana sinna og trúar. Umsókn hans um hæli var hafnað þann 14. september á þeim grundvelli að hann teldist ógna öryggi ríkisins. Sama dag sendi kærandi kæruför til Mannréttindadómstólsins vegna málsins. Á grundvelli 39. gr. málsmeðferðarreglna Mannréttindadómstólsins um bráðabirgðaráðstafanir óskaði dómstóllinn eftir því að ítalska ríkið frestaði brottvísun kæranda úr landi. Ekki var heimilt að halda kæranda vegna yfirvofandi brottvísunar úr landi lengur en þar til í byrjun október 2007.

Þegar frönsk stjórnvöld óskuðu framsals á kæranda til Frakklands var hann aftur settur í varðhald. Kærandi óskaði þá að nýju eftir pólitísku hæli á Ítalíu, en var synjað. Í nóvember 2006 var kæranda sleppt úr haldi, enda lá ljóst fyrir að ekki væri heimilt að framselja hann til Frakklands á grundvelli fyrirbyggjandi gagna. Honum var þó gert að mæta þrisvar í viku á lögreglustöð í borginni þar sem hann bjó og bannað að fara frá Ítalíu.

Í maí 2007 óskaði ítalska sendiráðið í Túnis eftir afriti af dóminum yfir kæranda frá yfirvöldum í Túnis. Jafnframt var óskað eftir staðfestingu á því að ef kærandi sætti brottvísun til Túnis, myndi hann ekki sæta meðferð sem bryti í bága við 3. gr. sáttmálans, auk yfirlýsingar þess efnis að sneri kærandi aftur til Túnis yrði mál hans endurupptekið og honum tryggð réttlát málsmeðferð. Utanríkisráðherra Túnis svaraði fyrirspurninni í júlí sama ár með þeim hætti að hann féllist á að túnískir ríkisborgarar sem sættu fangelsisvist í öðrum ríkjum væru sendir til Túnis, enda væri staðfest hvaða einstaklingar væru þar á ferð. Hann tilkynnti jafnframt að löggjöf í Túnis tryggði réttindi fanga og réttláta málsmeðferð fyrir dómi og að Túnis hefði í heiðri þær alþjóðlegu skuldbindingar og sáttmála sem málið vörðuðu.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi taldi að hann myndi sæta pyndingum og ómannúðlegri meðferð sem færi í bága við 3. gr. sáttmálans yrði hann sendur til Túnis. Hann taldi sig jafnframt hafa verið beittan alvarlegu óréttlæti

sem væri andstætt 6. gr. sáttmálans, þegar túnískur herdomstóll sakfelldi hann og dæmdi til fangelsisvistar að honum fjarstöddum. Kærandi taldi að brottvísun hans frá Ítalíu bryti í bága við 8. gr. sáttmálans, enda myndi hún svipta hann og fjölskyldu hans möguleika á samveru og stuðningi hans við fjölskylduna. Hann vísaði jafnframt til 1. gr. 7. viðauka við sáttmálann um réttarfarsreglur um brottvísun útlendinga og taldi brottvísun sína hvorki nauðsynlega með vísan til almannahagsmuna né byggða á sjónarmiðum um þjóðaröryggi.

Niðurstaða

Deild dómstólsins ákvað þann 29. mars 2007 að eftirláta yfirdeild lögsögu í málinu samkvæmt 30. gr. sáttmálans. Við meðferð málsins bárust athugasemdir frá breska ríkinu með vísan til 2. mgr. 36. gr. sáttmálans og 2. mgr. 44. gr. málsmeðferðarreglna dómstólsins, til stuðnings athugasemdum ítalska ríkisins.

Um 3. gr.: Í athugasemdum frá breska ríkinu, sem tekið var undir í athugasemdum frá ítalska ríkinu, var talið að dómstóllinn þyrfti að líta til þeirrar ógnar sem ríkjum stafaði af hryðjuverkum og einstaklingum sem fremdu slíka glæpi. Dómstóllinn leit ekki framhjá því að erfitt gæti verið fyrir ríki að tryggja öryggi borgara sinna gagnvart hryðjuverkum. Hins vegar taldi dómstóllinn ekki hægt að vega og meta sjónarmið sem lytu að vernd borgara fyrir hryðjuverkum annars vegar og mögulegar pyndingar einstaklinga í kjölfar brottvísunar hins vegar. Réttindi sem tryggð væru í 3. gr. sáttmálans væru þess eðlis að þar væri ekki hægt að gera málamiðlanir. Í þessu fælist að teldist líklegt að kærandi myndi sæta pyndingum yrði honum vísað úr landi, væri það nægilegt til þess að slíkt væri brot á 3. gr. sáttmálans. Í gögnum sem lögð voru fyrir dómstólinn kom fram það mat nokkurra mannréttindasamtaka að pyndingar væru stundaðar í Túnis á þeim sem grunaðir væru um brot á þeim lögum sem kærandi var sakfelldur fyrir að brjóta. Sama álit kom fram í skýrslum bandarískra stjórnvalda sem lagðar voru fyrir dómstólinn. Í fyrirliggjandi gögnum mátti finna lýsingar á meintum pyndingum í túnískum fangelsum, meðal annars voru fangar látnir hanga á hvolfi niður úr lofti fangaklefa, höfði þeirra dýft ofan í vatn, þeim hótað og ógnað með nauðgunum og raflosti, þeir barðir og drepið í sígarettum á hörundi þeirra. Í þessum skýrslum var því haldið fram að túnísk stjórnvöld rannsökuðu ekki ásakanir um illa meðferð og pyndingar með fullnægjandi hætti, sinntu ekki kvörtunum sem þeim bárust og að játningar sem fengist hefðu með pyndingum væru jafnan notaðar í dómsmálum.

Dómstóllinn efaðist ekki um sannleiksgildi þessara gagna, auk þess sem ítalska ríkið hafði ekki lagt fram nein gögn til þess að hrekja þessar staðhæfingar. Með vísan til atvika málsins taldi dómstóllinn leiddar að því líkur að raunveruleg hættu væri á því að kærandi myndi sæta pyndingum í kjölfar brottvísunar til Túnis. Dómstóllinn leit ennfremur til þess að stjórnvöld í Túnis hefðu ekki veitt ítölskum stjórnvöldum tryggingu fyrir því að kærandi myndi ekki sæta pyndingum þar, eins og ítalska ríkið hafði þó óskað eftir í maí 2007. Varðandi þau svör sem ítalska ríkinu bárust taldi dómstóllinn vísan utanríkisráðherra Túnis til þarlandra laga og alþjóðlegra skuldbindinga ríkisins ekki fullnægjandi til þess að kærandi nyti verndar fyrir ómannúðlegri meðferð, enda lægi það fyrir í gögnum frá áreiðanlegum heimildum að ítrekuð brot gegn grundvallaratriðum sáttmálans hefðu átt sér stað í Túnis. Í því samhengi tók dómstóllinn fram að hefðu stjórnvöld í Túnis veitt ítölskum yfirvöldum tryggingu eftir diplómátskum leiðum fyrir því að kærandi myndi ekki sæta pyndingum, kæmi það ekki í veg fyrir þá skyldu dómstólsins að kanna hvort slíkar tryggingar ættu sér trausta stoð í raunveruleikanum.

Dómstóllinn komst því að niðurstöðu um að ef kærandi yrði sendur aftur til heimalands síns, myndi það fela í sér brot á 3. gr. sáttmálans.

Um 6. gr., 8. gr. og 1. gr. 7. viðauka: Með vísan til niðurstöðu sinnar varðandi 3. gr. taldi dómstóllinn ekki þörf á að kanna hvort brotið hefði verið gegn öðrum greinum sáttmálans, enda taldi dómstóllinn ekki annað líklegt en að ítalska ríkið myndi framfylgja niðurstöðu dómstólsins.

Með vísan til 41. gr. sáttmálans taldi dómstóllinn að niðurstaða dómsins sem slík fæli í sér fullnægjandi miskabætur fyrir kæranda en honum voru dæmdar 8.000 evrur í málskostnað.

Þrír dómarar skiluðu séráliti.